

GÜNEY ÇAĞLAYANI'NİN REKREASYONEL ÖNEMİ*
The Recreational Importance Of The Güney Waterfall

Dr. Mehmet Akif CEYLAN**

Özet :

Güney Çağlayanı, Türkiye'nin Ege Bölgesinde, Denizli ili Güney ilçesinin sınırları içinde yer almaktadır. Çağlayan Güney ilçe merkezinin 12 km güneyindedir ve Denizli il merkezine 72 km uzaklıktadır.

Büyük Menderes vadisinin güney yamacında, bir kaynaktan çıkan suların yaklaşık 20 m düşüş yapmasıyla meydana gelmiş olan Güney Çağlayanı, doğal bir çekiciliğe sahiptir. Burası, başta Güney olmak üzere yakın çevrede bulunan yerleşim birimlerinde yaşayan insanlar için önemli bir rekreasyon alanıdır.

Abstract :

The waterfall of Güney, is west part of Türkiye, which is situated in Aegean region, Güney itself a county of the province Denizli. The waterfall is 12 km away from the centre of the Güney and 72 km away from the Denizli.

The south side of the valley of the Büyük Menderes River, the water is flowing from the resource about 20 m high and gives an interesting natural view. This place is an important sight-seeing and recreation area of the habitants in this district.

Giriş

Denizli, göller, akarsular, kaynaklar, kaplıcalar ve maden suları gibi sularla ilgili turizm kaynakları bakımından oldukça zengin bir ildir. Nitekim, şehrin etrafında çok sayıda akarsu ve göller bulunduğu için Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde "Su Şehri Kalesi Denizli Şehri" ismini vermiş olması da bu bakımdan ne kadar yerinde bir ifadedir.¹ Denizli ilinin sularla ilgili bir diğer önemli turistik doğal kaynağı da çağlayanlarıdır.

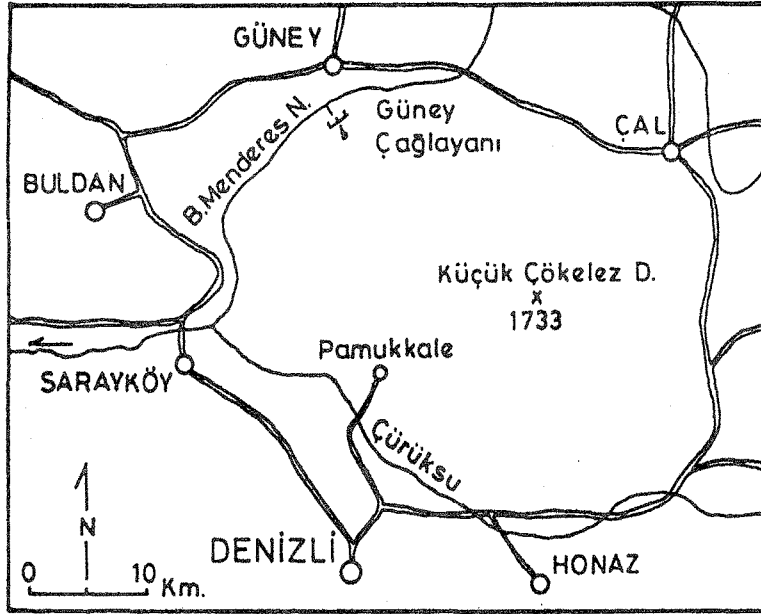
* Güney Çağlayanı'na yöre halkı arasında Güney Şelalesi veya Cindere Şelalesi gibi isimler de verilmektedir.

** Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.

¹ Evliya Çelebi, Seyahatname, Üçdal Neşriyat, Cilt 8, s.572-574, İstanbul, 1985.

Bilindiği gibi, akarsuların yatakları boyunca akarken, yüksek bir eğim basamağı yüzeyinden düşüş yapmasına çağlayan ya da şelale adı verilmektedir. Güney Çağlayanı da, Büyük Menderes Nehri'nin vadi yamacında, bir kaynaktan çıkan suların yaklaşık 20 m düşüş yapmasıyla meydana gelmiştir.

Bu makaleye konu olan Güney Çağlayanı, Güney ilçe merkezine 12 km, Cindere Köyü'ne ise 4 km uzaklıkta bulunan Cindere Değirmeni mevkiinde olup, Büyük Menderes Nehri'nin kuzeybatıya bakan vadi yamacında yer almaktadır (Şekil: 1). Bugün inşası devam eden Cindere Barajı seddinin yaklaşık 4 km kadar kuzeydoğusunda bulunan Güney Çağlayanı, barajın inşasının tamamlanmasından sonra baraj gölüne dökülecektir.

Şekil: 1 - Güney Çağlayanı'nın lokasyon haritası

Doğal bir güzelliğe sahip bulunan Güney Çağlayanı ve çevresi, iyi bir dinlenme ve kamp yeridir. Burası özellikle Güney ilçe merkezinde yaşayan insanlar için önemli bir piknik alanıdır. Daha çok yöresel bir kullanıma sahip bulunan Güney Çağlayanı, bu makalede çeşitli doğal ortam özellikleriyle ele alınmış, çağlayanın rekreasyon bakımından önemi açıklanmış ve gelecekte

daha iyi değerlendirilebilmesi için yapılması gerekli görülen bazı hususlar da belirtilmeye çalışılmıştır.

Güney Çağlayanı ve Yakın Çevresinin Doğal Ortam Özellikleri :

Güney Çağlayanı ve yakın çevresinin doğal ortam özellikleri aşağıda ana hatlarıyla ayrı başlıklar halinde ele alınmıştır.

1. Litolojik Özellikler

İnceleme sahasının en yaşlı litolojik birimlerini Menderes Masifi'ne ait çeşitli şistler (mikalı, kloritli vb.) teşkil etmektedir. Paleozoik yaşlı bu kayaların arasında yer yer damarlar halinde mermer ve kuvarsitler yer almaktadır. Bu temel kayalar çağlayan civarında ve Büyük Menderes vadisinin güneydoğu yamaçlarında küçük alanlar halinde mostralara vermektedir.

Sözü edilen temel kayalar üzerine Permo-Triyas yaşlı şist ara tabakalı, açık gri ve beyaz renkli genellikle masif yapılu mermerler gelmektedir. Nitekim, Philippson hazırlamış olduğu jeoloji haritasında bu sahayı mermer olarak işaretlemiştir.² Mermer tabakalarının kalınlığı farklı değerlerde olup; birkaç cm. ile 1-1.5 m arasında değişmektedir. Çoğunlukla düşey ve yatay yönde çatlaklı olan bu kayalar çağlayanın doğu kesimlerinde gözlenmektedir. Ayrıca, bölgede tektonik etkinliğin fazlalığına bağlı olarak şistler ve mermerlerde yer yer kıvrımlı ve kırıklı yapılar gelişmiştir.

İnceleme sahasında Neojen'e ait litolojik birimler oldukça geniş bir sahada yüzeylenmektedir. Çoğunlukla beyaz, sarımsı ve kırmızımsı renkli, az eğimli ve tabakalı olan bu litolojik birimler, açısız uyumsuzlukla alttaki kayalar üzerinde bulunmaktadır. Genellikle kiltası, siltası, kalker ve marnlardan meydana gelen bu litolojik birimler dirençsiz oldukları için geniş erozyon yüzeyleri de oluşturmaktadır.

Güney Çağlayanı'nın bulunduğu sahada kalın (25-30 m.) traverten depoları görülmektedir (Foto:1). Kısmen altere olan bu eski traverten depoları, Büyük Menderes vadisinin güney yamacında yaklaşık 25-30 m. yüksekliğinde belirgin bir taraça oluşturmaktadır. Bu taraçanın yüzeyi nispeten geniş ve az eğimli (Büyük Menderes Nehri'ne doğru) olup, bağ ve bahçe tarımı için kullanılmaktadır.

² Philippson, A., 1913, Geologische Karte Des Westlichen Kleinasien Blatt 4. Gotha.

Sözül edilen traverten depoları, muhtemelen bugünkü çağlayanı oluşturan kaynağın selefi tarafından meydana getirilmiştir. Çünkü günümüzde burada aktüel traverten oluşumlarına rastlanılmamaktadır. Ayrıca, bugünkü kaynak suyunun kimyasal özellikleri de (Tablo: 2) traverten oluşumuna elverişli değildir.

Foto: 1- Güney Çağlayanı civarında görülen altere olmuş eski travertenler

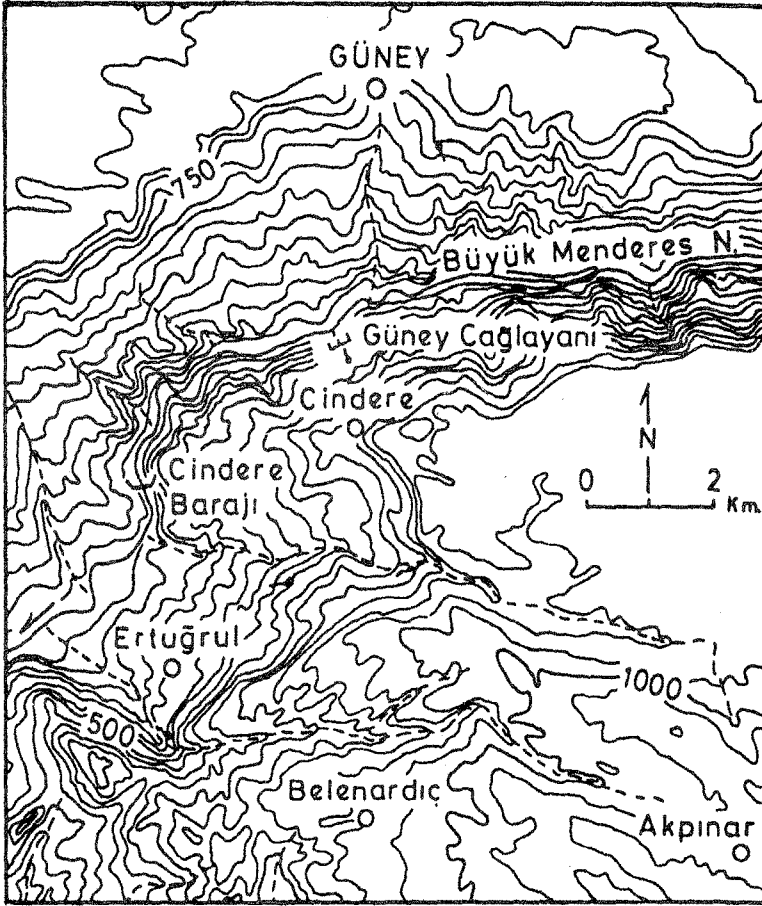
İnceleme sahasının en genç litolojik birimini oluşturan alüvyonlar ise, Büyük Menderes vadisinin tabanında ve her iki yamacının farklı seviyelerinde bulunan taraça depoları halindedir. Bunlardan taraça depoları eski alüvyonları temsil etmektedir.

2. Rölyef Özellikleri

Güney Çağlayanı çevresinin topografyasına genel olarak yeknesak bir görünüm sunan geniş plato yüzeyleri hakimdir. Ancak bu görünüm, Büyük Menderes Nehri ve kollarının yer yer kanyon özelliğine sahip olan dar ve derin vadileriyle kesilerek çeşitlilik kazanmıştır. Böylelikle yörede az çok sarp özelliklere de sahip bir topografya ortaya çıkmıştır (Şekil: 2).

Güney Çağlayanı'nın güneydoğusunda başlayan plato sahası doğuda Çal ilçe merkezine kadar devam etmektedir. Genellikle 900-1100 m. yükseltileri arasındaki bu plato üzerinde en belirgin yükseltileri Büyük (1841

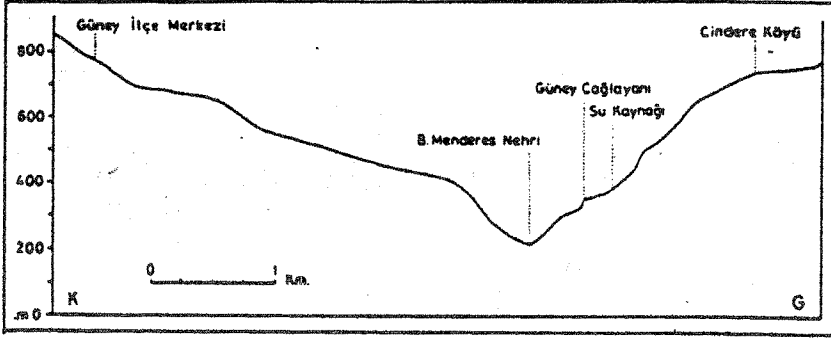
m.) ve Küçük Çökelez (1733 m.) dağları oluşturmaktadır. Periyodik akışlı akarsular tarafından hafifçe yarılmış olan plato sahası batıda, yani çağlayanın bulunduğu kesimde, Büyük Menderes Nehri'nin dar ve derin vadisiyle sınırlanmıştır. Ayrıca bu plato yüzeyi önemli bir erozyon sahi özelliğine de sahiptir.

Şekil: 2 - Güney Çağlayanı ve yakın çevresinin topografik görünümü.

Güney ilçe merkezinin güneyinde akış yönü kabaca doğu-batı doğrultusundan kuzeydoğu-güneybatıya doğru değiştiren Büyük Menderes Nehri, Neojen ve bunun altında yer alan daha yaşlı litolojik birimler içinde oldukça derin bir vadi kazmıştır. Bu kesimde topografya sahtından vadinin

derinliği yer yer 450-500 m. ye kadar ulaşmaktadır. Holzer (1953), Neojen platosunun en üst tabakalarının genç Tersier'e ve belki de Pleistosen'e ait olduğundan Büyük Menderes Nehri'nin, Pleistosen'den beri yatağını 300 m. den fazla kazdığını ve bunun, Anadolu'nun bu kısmında son zamanlarda vukua gelen yükselmelere de bir delil teşkil ettiğini belirtmektedir.³ Büyük Menderes vadisinin yamaçları ise genellikle asimetrik özellikler sunar (Şekil: 3). Nitekim, vadinin kuzeybatı yamacı güneydoğu yamacına oranla daha diktir ve bunun başlıca nedenleri, yapısal ve jeomorfolojik özelliklerle, erozyonun şiddetli olmasıdır.

Şekil: 3 - Güney Çağlayanı kesiminde Büyük Menderes Nehri'nin enine profili.

Ayrıca, çağlayanın altında karstik bir oluşumla meydana geldiği sanılan bir mağara bulunmaktadır. Henüz araştırılmamış bu mağara içinde sarkıt ve diktlerde yer almaktadır.

3. İklim Özellikleri

İnceleme sahasında genel olarak kışları ılık ve yağışlı, yazları sıcak ve kurak geçen Akdeniz iklimin özellikleri hakimdir. Ancak, denizden uzaklık ve yükseltinin artışı gibi nedenlerle karasal etkenler de kendini belli etmektedir.

Çağlayan sahasına en yakın meteoroloji istasyonu Güney ilçe merkezinde bulunmaktadır. Güney Meteoroloji İstasyonu'nun verilerine göre, yıllık ortalama sıcaklık 13.5 °C dir (Tablo: 1).^{*} En soğuk ay Ocak (3.3

³ Holzer, H., 1953, 88/3, 88/4, 89/3 ve 105/1 ile 89/1 (kısmen) Paftalarının Jeolojik Haritası Hakkında Rapor. MTA. Enst. Rapor No. 2365 (yayınlanmamış), s.15, 16, Ankara.

^{*} Aylık ortalama sıcaklık (27 yıl) ve yağış (53 yıl) değerleri, Güney Meteoroloji İstasyonu Müdürlüğü'nden 1999 yılında temin edilmiştir.

°C) ve en sıcak ay da Temmuz (24.0 °C)'dur. Aylık ortalama sıcaklıklar, Şubat'tan başlayarak Temmuz ayına kadar düzenli bir şekilde yükselmekte ve Ağustos'tan itibaren de Ocak ayının sonuna kadar azalmaktadır. Ekim-Mayıs arasındaki altı aylık devrede sıcaklık değerleri, yıllık ortalamadan daha düşük, diğer altı aylık devrede ise daha yüksek bir seyir takip etmektedir. Rasat süresince kaydedilen en yüksek sıcaklık 36.9 °C (Temmuz) ve en düşük sıcaklık değerleri de -15.4 °C (Ocak) olup, arasında 52.3 °C'lik bir fark vardır. Bu da karasallığın etkisini göstermektedir.

Tablo: 1 - Güney'in ortalama sıcaklık (°C) ve yağış değerleri (mm.).

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y
Sıcaklık	3.3	4.3	7.3	11.9	16.7	21.2	24.0	23.6	20.1	14.6	9.4	5.3	13.5
Yağış	93.3	68.8	63.0	41.6	39.8	23.5	11.1	7.0	14.4	35.5	57.9	92.9	548.8

Güney'in yıllık ortalama yağış miktarı 548.8 mm. dir. Yağışın aylık seyri de, genellikle Şubat ayından Ağustos'a kadar tedrici olarak azalmakta ve Eylül'den Ocak sonuna kadarda artma görülmektedir. Bununla birlikte, bazı aylarda nispeten hızlı düşüş ve yükselişler de meydana gelmektedir.

Yağışların maksimumu kış mevsimindedir. Kış yağışlarının yıllık yağışa oranı % 46.5 dir. İlkbaharın oranı % 26.3 olup, kış mevsimini ikinci sırada takip etmektedir. Diğer yandan, yaz yağışlarının yıllık yağışa oranı % 7.6 dır. Bu oran bir bakıma yaz kuraklığının varlığını da ortaya koymaktadır. Sonbahar yağışlarında ise yaz mevsimine oranla (% 19.6) önemli bir artış söz konusu olmaktadır.

Yukarıda yapılan açıklamalardan anlaşıldığı üzere, Güney'de, oldukça düzensiz bir yağış rejimi hakimdir ve genel karakteriyle Akdeniz yağış rejiminin karasal tipinin özelliklerine uymaktadır. Nitekim, Akyol (1944)'un sınıflandırmasına göre de, karaiçi yağış rejiminin bir geçiş tipi olan Batı Anadolu yağış rejiminin genel özelliklerine sahiptir.⁴

Güney'de ortalama kar yağışlı günler sayısı 4.8, karla örtülü günler sayısı da 6.4'dür. Kar yağışları fazla olmamakla beraber, hemen her kış mevsiminde görülmektedir. Ancak, çağlayanın Güney ilçe merkezine göre yaklaşık 445 m. daha alçakta ve korunaklı bir topografya içinde yer alması, kış mevsiminin daha ılık geçmesine neden olmaktadır.

⁴ Akyol, İ. H., 1944, Türkiye'de Basınç, Rüzgarlar Ve Yağış Rejimi, Türk Coğr. Derg. sayı 5-6, s. 1-34, Ankara.

4. Hidrografik Özellikler

Güney Çağlayanı'nı meydana getiren su kaynağı, temeldeki şistlerle bunun üzerinde yer alan mermerlerin dokunağında, faylanma sonucunda oluşmuş karstik sahalardan boşalan fay kaynağı özelliğindedir. Kaynak sularının büyük bir kısmı, taşlarla örülmüş bir bahçe duvarının altından çıkmaktadır. Bununla birlikte, çevrede düşük debili başka su çıkış noktaları da vardır. Diğer taraftan, kaynak sahasında traverten depolarının dağılışına dikkat edildiğinde, kaynağın su çıkış noktasının ve suların akış doğrultusunun zaman içinde bir kaç kez yer değiştirmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Kaynağın su çıkış noktasının yüksekliği, Büyük Menderes Nehri'nden yaklaşık 160 m., Cindere Barajı'nın (tamamlandığında) ortalama göl düzeyinden 113 m. ve deniz seviyesinden 380 m. dir. Ayrıca, kaynağın su çıkış noktası, Güney (825 m.) ilçe merkezinden yaklaşık 445 m. kadar daha alçakta yer almaktadır.

Güney Çağlayanı kaynağı, Büyük Menderes Nehri'nin doğu ve güney kesiminde yükseltisi 900-1100 m. arasında değişen genellikle bir plato özelliğinde olan topografik bir ünitenin yağış sularıyla beslenmektedir. Kaynağın debisi yaklaşık 200-250 lt/sn. dir. Ancak kaynak suyunun debisinde beslenme şartlarına bağlı olarak mevsimlik az çok değişmeler meydana gelmektedir. Çoğunlukla akım Mayıs ve Haziran aylarında maksimum seviyesine ulaşırken, Eylül ve Ekim'de minimum miktarına inmektedir.

Kaynak suları, Gıda Maddeleri Tüzüğü (GMT)'nin 425. Maddesi'nde belirtilen içme sularının kimyasal özelliklerini taşır. Suyun kimyasal analizine göre (Tablo: 2), pH 7.1, toplam sertlik 25 (Fr°) olup Nitrit (NO₂), Nitrat (NO₃) ve Amonyak (NH₃) tespit edilmemiştir. Ayrıca kaynak suyunda tortu da yoktur.

Kaynaktan çıkan suyun yaklaşık yarısı çağlayana kadar ulaşabilmektedir. Diğer kısmı ise, kaynak çevresinde bulunan bahçelerin sulanmasında kullanılır. Kaynaktan çıkan sular ilk önce, topografik eğim doğrultusunda taraça düzlüğü üzerinde yaklaşık 75-80 m. kadar uzunlukta olan iğreti bir kanalla çağlayana ulaşmakta ve sonra yaklaşık 20 m. yükseklikten dökülmektedir (Şekil: 3, Foto: 2). Çağlayanın su düşüş yüzeyi ise, düzgün olmayıp, yer yer dalgalı ve parçalı bir özelliğe sahiptir. Ayrıca bu yüzey, kahverengi, yeşil, sarı, kırmızı renk tonlarının hakim olduğu, su

yosunlarının geliştiği ahenkli bir renk kompozisyonunda görülmeğe değer bir güzellik sunmaktadır.

Tablo: 2 - Güney Çağlayan suyunun kimyasal analizi :
(Denizli Bölge Hıfzısıhha Enstitüsü Müdürlüğü Laboratuvarı-1999).

Tortu	Yok
Toplam sertlik (Fr°)	25
pH	7.1
Nitrit (NO ₂) mg/l	0.0
Nitrat (NO ₃) mg/l	0.0
Amonyak (NH ₃) mg/l	0.0
Koliform sayısı n/100 ml	-

Çağlayandan akan sular, iğreti bir kaç kanalla bahçelerin içinden geçtikten sonra Büyük Menderes Nehri'ne boşalmaktadır. Ancak, Cindere Barajı'nın tamamlanmasından sonra, çağlayandan akan bu sular, baraj gölüne dökülecek ve belki de bugünkünden daha güzel doğal bir ortam meydana gelmiş olacaktır.

Güney Çağlayanı'na yaklaşık 4 km. mesafede bulunan Cindere Barajı'nın inşasına 1993 yılında başlanmış ve halen inşası devam etmektedir. Toprak dolgu tipinde inşa edilen barajın yüksekliği talvegden 78 m. (deniz seviyesinden 267 m.), göl hacmi 82.00 hm³ ve alanı da 2.8 km² olacaktır. Sulama ve enerji amaçlı inşa edilen barajdan 4600 ha genişliğinde tarım alanı sulanacak ve ortalama yılda 88 milyon GWh enerji elde edilecektir.⁵

5. Bitki Örtüsü

Güney Çağlayanı ve yakınında nispeten yoğun bir bitki örtüsü gelişmiştir (Foto: 3). Burada çınar türünde 20-25 kadar anıt ağaç vardır. Bunun yanı sıra çam, meşe, ardıç, melengiç, akasya, kavak, söğüt, dut, ceviz, iğde, zeytin, nar, incir, üzüm asması, böğürtlen, fundalık ve pek çok maki türlerine rastlanılmaktadır. Bunun yanı sıra orman altında çeşitli sarmaşık türleri de görülmektedir.

⁵ Türkiye'deki Barajlar ve Hidroelektrik Santralleri, DSİ. Genel Müdürlüğü, Yayını, Ankara, 1995.

Güney Çağlayanı'nın doğusunda, Büyük Menderes vadisinin üst yamaçlarında kızılçam ve meşelerden oluşan yer yer baltalık özellikler taşıyan ormanlar bulunmaktadır. Bunların tahrip edildiği alanlarda ise Akdeniz ikliminin hakim olduğu alanlarda yetişen çeşitli maki elemanları yer almaktadır.

Foto: 2 - Güney Çağlayanı'nın suları, farklı renk tonlarının hakim olduğu, su yosunlarının geliştiği ahenkli bir renk kompozisyonunda 20 m. yükseklikten dökülmektedir.

Öte yandan inceleme sahası ve çevresinde uzun yıllar süre gelen tahribat sonucunda orman örtüsü büyük ölçüde ortadan kaldırılmış ve yer yer çalı formasyonları ve antropojen stepler meydana gelmiştir. Ancak bazı kesimlerde (Güney ilçe merkezinin güneybatısındaki plato sahaları ile Büyük Menderes vadisinde) Orman Genel Müdürlüğü'nün ağaçlandırma

çalışmalarıyla çeşitli çam türlerinden oluşan koru ormanları da tesis edilmiştir.

Foto: 3 - Güney Çağlayanı ve yakın çevresinde farklı türlerinden oluşan nispeten yoğun bir bitki örtüsü gelişmiştir.

Güney Çağlayanı'nın Rekreatyon Bakımından Önemi

Kuşkusuz çağlayanın Güney ilçe merkezi ve yakın çevresi için büyük bir önemi vardır. Hatta çağlayanın öneminin daha 1930'lu yılların başlarında anlaşılmiş olduğu söylenebilir. Nitekim, 1933 yılında Güney Belediyesi'nin mücavir alanı tespit edilirken, yerinde bir kararla Güney Çağlayanı ve bunun yaklaşık 250-300 m. kadar uzağında bulunan İçmece belediye sınırlarına dahil edilmesi bunu doğrular mahiyettedir.⁶ Bunun yanında Güney Belediyesi'nin amblemi de bu çağlayanın resminden oluşmaktadır. Doğal sit alanı olan çağlayan çevresinde Güney Belediyesi'nin 9 dekarlık bir arazisi de vardır.

Güney Çağlayanı, ana yollardan ve büyük yerleşim birimlerinden uzak bir konumdadır. Çağlayanın uzaklığı, Cindere Köyü'ne 4 km., Güney

⁶ Yöre halkı arasında bu içmecenin mide ve diğer rahatsızlıklara iyi geldiği ifade edilmektedir.

⁶ Çallı, Ö., 1984, Güney İlçesi-Hatıralar, Karınca Matbaacılık, s. 13, İzmir.

ilçe merkezine 12 km. ve Denizli il merkezine de 72 km.dir. Denizli-Pamukkale-Karahayıt ve Yenice'den çağlayana ulaşım araçları vardır. Fakat ziyaretçilerin hemen tamamına yakınının özel otolarıyla geldikleri görülür. Yolu ham yol olmakla birlikte, yılın her mevsiminde ulaşım açıktır.

1997'de nüfusu 6785 kişiye ulaşan Güney ilçe merkezi, çağlayana yakın, nüfusu en fazla olan yerleşim birimidir. Bu ilçeye bağlı olan Cindere 958, Ertuğrul 418, Karagözler 279 ve Akköy ilçesine bağlı olan Akçapınar 337, Belenardıç 765 nüfuslu yerleşim birimleri de çağlayana oldukça yakın bir konumda yer almaktadır. Dolayısıyla başta Güney ilçe merkezi olmak üzere bu yerleşim birimlerinde yaşayan yaklaşık 10 bin kişi Güney Çağlayanı rekreasyon alanından öncelikli olarak yararlanmaktadır.

Güney Çağlayanı'nın cazibesini artıran başlıca unsurlar, çağlayanın Büyük Menderes vadisine hakim güzel manzarası, bitki örtüsünün yoğunluğu ve çağlayan suyunun akış güzelliği olarak ayırt edilmektedir (Foto: 4). Buna karşılık, Güney Çağlayanı rekreasyon alanında alt yapı ve sosyal tesisler ise çok yetersiz bir durumdadır.

Foto: 4 - Güney Çağlayanı başı başına önemli bir çekicilik unsurudur.

Çağlayanın yanında bulunan piknik alanı basit ve geçici olarak üç teras halinde düzenlenmiştir. Çoğunlukla iri gövdeli yüksek çınar ağaçlarının gölgelendirdiği piknik alanında, birer adet tuvalet, çeşme ve gazino ile 8-10

adet piknik masası ve et, balık, köfte gibi yiyecekleri pişirmek amacıyla kullanılan 5-6 adet ızgara ocağı vardır (Foto: 5). Piknik masalarının kapasitesi 80-100 kişi kadardır. Bunların yeterli olmadığı zaman temizlenmiş toprak zeminlere de oturulmaktadır.

Foto: 5-Çağlayan, Güney ilçe merkezi ve yakın çevredeki köy yerleşmeleri için önemli bir piknik alanıdır.

Çağlayan ve yakın çevresi, rekreasyon alanı olarak genellikle Nisan başları ile Eylül sonlarına kadar uzanan yaklaşık altı aylık bir süre için kullanılır. Ancak, en yoğun zamanı Haziran-Ağustos aylarını içine alan yaz mevsimine rastlar. Özellikle hafta sonu tatillerinde piknik amaçlı günübirlik gelenlerle birlikte önemli bir canlılığa kavuşur. Ziyaretçilerin çoğunluğu aileleri veya gruplar halinde gelmektedir. Hafta içi ortalama 5-10 aile gelirken, bu sayı hafta sonlarında ortalama 100-200 aileye ulaşmaktadır.

Burada, Güney ve yakın çevresinde yer alan köy yerleşmelerinin yanı sıra ülkemizin pek çok yöresinden ve hatta az sayıda olmakla birlikte yurt dışından gelenler de görülmektedir.

Sorunlar ve Çözümler

Güney Çağlayanı rekreasyon amaçlı turizminin başlıca sorunları ve çözüm yolları kısaca şunlardır:

1. Ulaşım Sorunu: Güney Çağlayanı rekreasyon alanının öncelikli olarak çözülmesi gereken sorunu ulaşımıdır. Yoldaki dönemeçler ve eğim azaltılmalı, yol asfalt hale getirilmeli ve trafik işaretleri konulmalı, Büyük Menderes Nehri üzerinde yer alan iğreti köprü yerine çift şeritli sağlam bir köprü inşa edilmelidir.

2. Su Miktarının Azalma Tehlikesi: Çağlayanı akan suyun miktarında azalma tehlikesi vardır. Bunun için bahçelerin sulanmasında kullanılan ve çoğunlukla zayi olan su miktarı azaltılmalı ve çağlayanı doğru akışı sağlanmalıdır. Böylelikle çağlayanı akan suyun miktarında önemli bir artış elde edilebilir.

3. Ekolojik Sorunlar: Çağlayanı sahasının yüzey drenajı yeterli değildir. Kaynak suları çağlayanı çevresine gelişigüzel yayılarak, yer yer küçük bataklıklar ve ekolojik sorunlar oluşturmaktadır. Bunun için çağlayanı akan suyun drenaj kanalları açılarak Büyük Menderes Nehri'ne tahliyesi düzenli bir şekilde sağlanmalıdır. Ayrıca küçük bataklık alanlar derinleştirilerek küçük göletler oluşturulabilir.

Çağlayanı ve yakın çevresinde rekreasyon etkinliğinin gelişmesiyle birlikte, ekolojik dengenin bozulması veya tehdit altına girmesi gibi bazı sorunlar da ortaya çıkabilir. Bunun içinde rekreasyon alanı ve etkinliğinin sürekli olarak kontrol altına bulundurulması gerekmektedir.

Cindere Barajı yöresinin doğal dengesinde önemli bir takım değişiklikler meydana getirecek büyüklüktedir. Bu değişikliklerin doğal dengeye olumlu bir şekilde yansması halinde, Güney Çağlayanı şüphesiz bugünkünden daha önemli bir rekreasyon alanı özelliğine sahip olacaktır. Böylelikle, Güney ve yakınındaki köylerin dinlenme ve eğlenme ihtiyacına büyük ölçüde cevap verebilecektir.

4. Mülkiyet ve Peyzaj Sorunu: Güney Çağlayanı rekreasyon sahanın sınırları belirlenerek, koruma altına alınmalıdır. Çağlayanı yakın çevresinde ve hatta çağlayanı su düşüş yüzeyine kadar oluşturulan bahçelerin yeni bir düzenlemeyle rekreasyon alanına dahil edilmesi gerekmektedir. Böylelikle rekreasyon alanı da genişletilmiş olacaktır.

Çağlayan yakınında eski su değirmenlerine ait kalıntılar bulunmaktadır. Günümüzde kullanılmayan ve büyük ölçüde tahrip olmuş bu su değirmenleri restore edilerek, farklı bir görüntü sağlanabilir.

Cindere Barajı inşasının tamamlanmasıyla birlikte, buraya yönelik rağbetin daha da fazla olacağı tahmin edilmektedir. Bu nedenle, çağlayan sahası ve çevresini yeniden düzenlemek amacıyla bazı çalışmalar yapılmalıdır. Bu kapsamda ilk önce, çağlayan sahası ve yakın çevresinin 1/2500 ölçekli bir avan projesi hazırlanmalıdır. Projede; otopark, çocuk oyun alanları, çay bahçesi, restoran, bot iskelesi, merdivenli veya düz gezinti yolları, piknik sahaları, çok amaçlı spor alanları, büfe vb. üniteler de yer almalıdır.

Ayrıca çağlayanın su düşüş yüzeyinde asli görünüm bozulmayacak şekilde teknik bazı düzenlemeler yapılmalıdır. Bunların başında su düşüş yüzeyini kısmen iki parçaya ayıran çağlayan yolu, başka bir güzergahtan geçirilmelidir. Böylece, hem çağlayan yüzeyi daha ahenkli bir görünüm kazanabilir ve hem de çağlayanın su düşüş yüksekliği artırılmış olur.

5. Ağaçlandırma Sorunu: Güney Çağlayanı rekreasyon alanının ve çevresinin doğal bitki örtüsü farklı ağaç türleriyle ağaçlandırılarak zenginleştirilmelidir. Bu ağaçlandırma çalışması, Cindere Baraj Gölü'nün rezervuar alanı ve çevresini de kapsamalıdır.

Ülkemizde bugün keşfedilmiş ve az çok ya da tamamen turizme açılmış çağlayanların sayısı 10'unu ancak bulmaktadır. Oysa ülkemiz akarsuları üzerinde daha çok sayıda çağlayanlar yer almaktadır. Bunlar araştırılarak ve alt yapıları tamamlanarak yörenin ve ülkenin turizmine kazandırılması şüphesiz ekonomik olarak büyük faydalar sağlayacaktır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki; Güney Çağlayanı ve rekreasyon alanı, sahip olduğu potansiyelin iyi değerlendirilmesi ve sorunların çözülmesi halinde yörenin ve ülkenin turizmine büyük ölçüde katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Kaynakça

- Akyol, İ. H., 1944, Türkiye'de Basınç, Rüzgarlar ve Yağış Rejimi, Türk Coğr. Derg. Sayı 5-6, s. 1-34, Ankara.
- Cumhuriyetin 50. Yılında Denizli, Denizli Valiliği Yayını, Mars Matbaası, Ankara, 1973.
- Çallı, Ö., 1984, Güney İlçesi-Hatıralar, Karınca Matbaacılık, İzmir.
- Darkot, B., Tuncel, M., 1995, Ege Bölgesi Coğrafyası, İst. Üniv. Coğr. Enst. Yay. No. 99, İstanbul.

- Doğanay, H., 1990, Turistik Potansiyeli Yönünden Gürlevik Çağlayanı, Atatürk Üniv. Fen-Ed. Fak. Edebiyat Bil. Araşt. Derg. Sayı 18, s. 147-161, Erzurum.
- Doğanay, H., 1994, Tortum Çağlayanı ve Turistik Potansiyeli: Coğrafi Bir Tanıtım, Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı, s. 77-91, Ankara.
- Doğaner, S., 1985, Turizmde Doğanın Önemi ve Türkiye’de Doğayı Koruma Çalışmaları, İst. Üniv. Deniz Bil. ve Coğr. Enst. Derg. Sayı 2, s. 117-124, İstanbul.
- DMİ, 1974, Ortalama ve Ekstrem Kıymetler Meteoroloji Bülteni, DMİ Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.
- DSİ, 1994, Aşağı Büyük Menderes Projesi Cindere Barajı ve HES, DSİ Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.
- DSİ, 1995, Türkiye’deki Barajlar ve Hidroelektrik Santralleri, DSİ Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.
- Dubertret, L., 1973, 1/500 000 Ölçekli Türkiye Jeoloji Haritası İzahnamesi, MTA Enst. Yayını, Ankara.
- Evliya Çelebi, 1985, Seyahatname, Üçdal Neşriyat, Cilt 8, s. 572-574, İstanbul.
- Göney, S., 1975, Büyük Menderes Bölgesi, İst. Üniv. Coğr. Enst. Yay. No. 79, İstanbul.
- Gürel, A., 1997, Denizli Güneyköy Şelalesi, DSİ Bülteni, Sayı 433-434, s. 54, Ankara.
- Holzer, H., 1953, 88/3, 88/4, 89/3 ve 105/1 ile 89/1 (kısmen) Paftalarının Jeolojik Haritası Hakkında Rapor. MTA Enst. Rapor No. 2365 (yayınlanmamış), Ankara.
- İzbirak, R., 1940, Denizli Coğrafyasına Umumi Bir Bakış, Ülkü Mecm., Sayı 93, s. 254-259, Ankara.
- Lahn, E., 1944, Tortum Gölü ve Şelalesi, Türk Coğr. Derg., Sayı 5-6, s. 137-142, Ankara.
- Özey, R., 1991, Rekreasyon Amaçlı Bir Turizm Yöremiz; Serçeme Vadisi, Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı, s. 40-52, Ankara.
- Özgüç, N., 1984, Turizm Coğrafyası, İst. Üniv. Ed. Fak. Yay. No. 3203, İstanbul.
- Philippson, A., 1913, Geologische Karte des Westlichen Kleinasien Blatt 4, Gotha.
- Saraçoğlu, H., 1990, Bitki Örtüsü, Akarsular ve Göller, MEB Öğretmen Kitapları Diz. No. 177, İstanbul.
- Sezen, S. ve Diğerleri, 1984, Güney İlçe Araştırma ve İncelemesi, Cumhuriyetin 60. Yılına Armağan, Ticaret Matbaacılık, İzmir.
- Soykan, F., 1997, Ege Bölgesinde Turizm Ulaştırması, Ege Coğr. Derg. Sayı 9, s. 71-88, İzmir.
- Süel, A., 1983, Rekreasyon Planlamasında Genelleme, Dokuz Eylül Üniv. Müh. Mim. Fak. Yay. No. 26, İzmir.